

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja za pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana za družabnike polit. društva „Soča“:

Vse leto 1.40
Pol leta 2.00
Četrt leta 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto 4.50
Pol leta 2.30
Četrt leta 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

SOČA

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Pri oznanilih se plačuje za navadno tiskopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat.

Za večje črke po prostoru in vsak pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizu živinskega trga kjer se nahaja tudi upravništvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalci in drugim nepremočnim se naročnina niža, ako se oglase pri uredništvo.

Vabilo.

Vsled odtorovega sklepa dne 10. t. m. bo občini zbor v Gorici v društveni sobi v ponedeljek, 31. t. m. začetek zbora točno ob 2, uri popoldne. Na dnevnem redu bo edina točka:

POSTAVLJENJE KANDIDATA ZA DRŽAVNI ZBOR.

Ker je ta točka največje važnosti je neobhodno potrebno, da pride po mogočnosti prav veliko udov k temu zboru, da se izvoli tak kandidat, kateri bo po volji večini družabnikov. Gg. udje, kateri se menijo udeležiti shoda, naj po svojih okrajih poizvedavajo mnenje ljudstva, da bodo, dobro podučeni, občnemu zboru zanesljivo poročali.

V Gorici 16. julija 1873.

ODBOR.

V Gorici 16. julija 1873.

Deželni odbor je poslal namestništva v Trst v zadevi solkanskega starešinstva sledeči dopis. Naj ta dopis vsi naši župani pazljivo prečitajo in naj se od njega naučijo, katere so njih pravice in dolžnosti in naj potem po vzgledu solkanskega starešinstva ravnavajo, da popravijo, kar ste morali do sedaj zamediti in pregrešiti.

Veselavna c. k. Namestništva!

Z dopisom dne 14. junija t. l. št. 5583V je veselavna c. k. namestništva podpisane odboru poslala vse spise zadevajoče sklep občinskega starešinstva v Solkanu dne 28. maja t. l. z vabilom, naj bi izrekli svoje mnenje o tej zadevi v zmyslu §. 92 obč. reda.

Podpisane mu deželni odboru je čast odgovoriti, kakor sledi:

Sklep občinskega starešinstva v Solkanu se glasi od besede do besede tako: „Imajo se vrniti spisi poslani od c. kr. okrajnega glavarstva, pisani v nemškem jeziku.“

LISTEK.

Nektere opazke ruskega profesorja.

Spisal

prof. J. Bandouin de Courtenay.

(Konec.)

V XI odd. govoril sem o goriških gospodih ki so si mislili razne reči o meni, ter so me mej drugim spili za ruskega špijona itd. K temu je uredništvo „Soče“ pridemilo opazko: „Se ve, da vse to velja o Nesiovcem, ki prebivajo v Gorici“ itd. Na to opazko odgovorjam zdaj, da to nij veljalo ne o Slovincih, ne o goriških prebivalcih druge narodnosti, ki so zares omikani in so stanu razumeti znanstvene reči. Pa naj mi pove uredništvo „Soče“, ali je veliko takih ljudi v Gorici? Ali večina celó takó rečene „gospode“ ne spada pod kategorijo tako rečeni klepetalci in ljudje s površno omiko? Ali zares nij nobenega Slovence v tej večini goriškega prebivalstva? Rad priznavam, da so me vsi moji znanci mej goriškimi Slovinci z velikim veseljem sprejeli in me v mojem znanstvenem početju drage volje in srčno radi polpirali; pa ne vem, ali razeu mojih goriških znancev in prijateljev nij nobenega Slovence v Gorici. Ali je zares takó majhno število goriških Slovencev? Če je takó, nij mogoče govoriti o slovenski nacionalnosti v Gorici, ker nekoliko omikancev ne velja nič brez zadostnega števila tako rečene ljudstva. Sicer, kedar sem pisal o Gorici, imel sem v mislih ne samo tukajšnje Slovence, ampak goriške prebivalce sploh, ter menim, da tudi v nedrži drugih nacionalnostij se najde precejšno število omi-

Ta sklep ne izreka nikakor po besednem pomenu, da nočejo izvrševati ukazov c. k. okrajnega glavarstva. Te besede se tudi ne morejo v takem zmyslu razlagati, ker pravi župan v svojem poročilu 4. junija t. l. št. 162, da je županstvo pripravljeno izvrševati gosposkine ukaze, pisane v jeziku, ki ga ono umeje, to je v jeziku, ki ga govori solkansko ljudstvo, in to je slovenski.“

Tudi razlogi v opravičevanje tega sklepa navede: izključujejo sum, da je hotel občinski zastop kljubovati javnim obhvatnjam, rečeno je, da župan ne umeje spisov nemški pisanih. Po tem takem je uprašanje nastalo le zaradi oblike, a ne zastran bistva.

Dolžnost občin, da morajo pomagati javna opravila opravljati, je natanjko izrečena v §. 28. reda in v VI. členu postave od 5. marca 1862. Da bi temu nasprotovati bilo pr. lom postave, bodisi, da nasprotuje župan ali starešinstvo, je jasno. Toda težavnejše je odločiti prepire, ki nastanejo mej občinskimi zastopi in c. kr. oblastnjami glede oblike raznih spisov, katero si dopisujejo, ker nij določene postave, in posebno nij postave, katera bi vezala občinske zastope, da morajo prejemati in umeti nemške spise, ki jih dobivajo od c. k. ulado.

Ker tedaj take posebne postave pomnjuje, treba je, drugače si pomagati, in na pomoč klicati splošna vodila, ki se dajo obrniti na ta slučaj.

Postava 5. marca 1862, katera obsega glavna vodila za opravljevanje občinskih opravil, trja v IX. in X. članku, da imajo občinski zastopi sestavljeni biti iz občinarjev prav tiste občine. Tako velja tudi naš občinski red od 7. aprila 1864. št. 7 v §. 17. in v volilniku §. 9, 10 in 11.

Iz teh postav sledi, da imajo občine po deželi voditi možje teh občin, torej možje kakoršni so, in v jeziku, katerega govorijo, samo da imajo zraven še tiste posebne lastnosti, ki jih zahteva §. 9. obč. reda, mej temi pa nij brati, da morajo nemško znati. Vrh tega nij nobene postave, ki bi terjala znanost nemškega jezika od županov ali stareštin.

Ker jo pa postavolajavec razglasil to postavo popolnoma se vjemajoča se samoupravo (avtonomijo) občinsko, mora se sklepati, da je tudi resno hotel to

samojateljnost v občinskih oživetih, pričakovaje o uladnih močij ne samo voljo ampak tudi zmožnost posluževati se v opraviilih z občinami vsih tistih sredstev, brez katerih bi občinski red ostal le beseda mrtva.

To sklepanje opravičuje član XII. državno osnovnih postav 21. decembra 1737. šte. 145, vsled katerega so c. kr. uradniki odgovorni, in se morajo ravnati po državnih in deželnih postavah. Iz tega pa sledi samo po sebi, da v krajih, v katerih ljudstvo ne govori nemško, in koder občinski zastopi izrečejo, da ne umejo tega jezika, morajo c. k. uradniki dopisovati tem zastopom v tem jeziku, katerega ljudstvo govori; ker bi sicer se pregrešili zoper občinski red, ki je deželna postava.

Zarad vsega tega ne more podpisani deželni odbor priznati, da je starešinstvo v Solkanu s sklepom 28. maja prelomilo kako postavo.

Tudi se ne da trditi, da je ta zastop prestopil področje izročeno, kajti član VI. postave 5. marca 1862. in §. 28. obč. reda zaupata izročene dolžnosti občinam, ne županom. Vrh tega daje §. 56. obč. reda občinskemu starešinstvu pravico, da sme sklepati tudi v zadevah izročene področja, in po §. 59. je župan tudi v takih opraviilih odgovoren starešinstvu.

Opiraje se na vse to razloge ne more deželni odbor na podlagi §. 92. obč. reda podpirati veleslavne namestnje, ki je ustavila gori omenjeni sklep. Gledó na to pa, da je podpisani odbor vabljen v zmyslu tega §. razodeti svoje mnenje, priznava, da je temeljito, naravno in popolnoma pravično, kaj tirja občinski zastop solkanski, in da imajo te tirjatve svoje korenine v narodnem čutenji ljudstva in XIX. členu drž. osnovnih postav od 21. decembra 1867. Zato naj bi vedno in živo obžaloval vsak spor, kateri bi nastal, ko bi se zavrgel omenjeni sklep; kajti grenke občutke bi to vzbudilo v ljudstvu, katero namerava dati življenje in veljavo narodnim pravicam, od katerih vé, da imajo svoj vir v ustavi našega cesarstva.

kancev, ki brez vsakega sumničenja mislijo o meni to, kar sem zares.

Moje čisto teoretične opazke, kakor, na primer, o ženskah (odd. V) se ve, da niso mogle dopadati skoro nobenemu. Uzrokov tega ne bom to razlagal, ker sem se uže naveličal podobne filosofije. Samo to si dovolim omeniti, da večina zlo omikanih mož in žen nij v stanu razločevati teoretičnega pretresovanja nekega predmeta od praktičnih nasvetov, želj in voščeni; zatoj tudi podobne glave so videle večkrat moje želje in predloge tam, kjer jaz sem le popisoval „slabo“ ali pa „dobro“ stanje te ali pa one stvari, ali pa kjer sem se prenašal na to ali pa ono stališče in sem dokazoval, kako bi se s tega stališča imela urediti ta ali pa ona stvar. Kar pa mene osebnó zadeva, jaz ne mam nobenega stališča oziroma na praktična uprašanja, zatoj tudi nič ne želim in nič nečem prenejevati, ampak hočem biti le popolnoma nepristranski opazovatelj. Zatoj tudi za me nij nič dobro, nij nič slabo, ampak samo vse je takó, kakor je. Če kelo hoče videti v tem, kar jaz popisujem, slabo ali pa dobro reč, naj si jo le vidi, meni pa nij nič mar za to.

Da so moja popisovanja vzbudila mej mnogimi Slovinci nejevoljo in celó razkačenost, nij nič čudnega; kajti kakor „mladi“, tako tudi „stari“ Slovinci so vajeni, da bi je le brezobzirno hvalili in hvalisali. In „stari“ in „mladi“ Slovinci, ne gledó na vse svoje prepire, so zložni v tem, da se nektere reči morajo brezobzirno hvaliti. Kakor eni, tako tudi drugi poklanjajo se raznim brezobzirnim avtoritetam; kakor eni, tako tudi drugi morajo, oziroma na svoja mnenja, tega ali pa onega ubogati. Bog obvari ovačiti v sebi resnični kritizem in počno neodvisnost in samostalnost mišljenja! Iz kratka: kakor pri enih, tako tudi pri drugih vidi se občna sužnost in demoralizacija mi-

mišljenja. — Kaj več, v tem svojem malikovalstvu ne omejujejo se na samega sebe, ampak celo od tujih in neznanih ljudi tirjajo, da bi v tihoti srca poklanjali se njih bogovom.

Nekteri gospodje so mi povedali: „Kedar popisete tudi dobre reči, bova uže zadovoljni.“ Tem gospodom moram še enkrat odgovoriti, da jaz ne popisujem ne slabih, ne dobrih reči. Jaz nijsem učitelj občinstva, nijsem učitelj Slovencev, da bi pisal jim klase, dvojke, trojke itp. Jaz samo popisujem to, kar sem čul in videl. Pri tem moram naznaniti, da jaz hočem biti fotograf, ne pa slikar, zatoj tudi nič ne olepšam, nič ne okincam.

K vsemu temu samo to še pridenem, da vse one „slabe reči“ in vse one „napake“ Slovencev niso lastnosti izključivo slovenske, ampak občečloveške: povsod se nahajajo in morda tu in tam še v veliko večji stopnji. In celó sem prepričan, da v mnogih drugih deželah našel bi veliko „slabše“. Pri Slovincih našel sem sploh in primerno veliko omiko ljudstva in visoko izobraženi duhovski stan in sploh vse veliko „boljše“, nego menda našel bi v mnogih drugih deželah.

Pod konec ne ostaja mi nič drugega, kakor presrčno zahvaliti se sploh vsem tem Slovincem, ki so mi dozdej kaj pomagali in me v mojem podvetji podpirali: in slovenskemu ljudstvu in slovenskim duhovnim in slovenskim omikancem sploh.

Še enkrat ponavljam:

1) da mi je samemu jako žal, da sem pisal vse te reči, katerih sam nič kaj ne ohrajtam,
2) da sicer je meni popolnoma vse eno;
3) če pa komu v mojih opazkah kaj dopada, to je reč njegovega ukusa, i, kakor pravi latinško-slovenski pregovor: „le gustibus non est disputandum.“